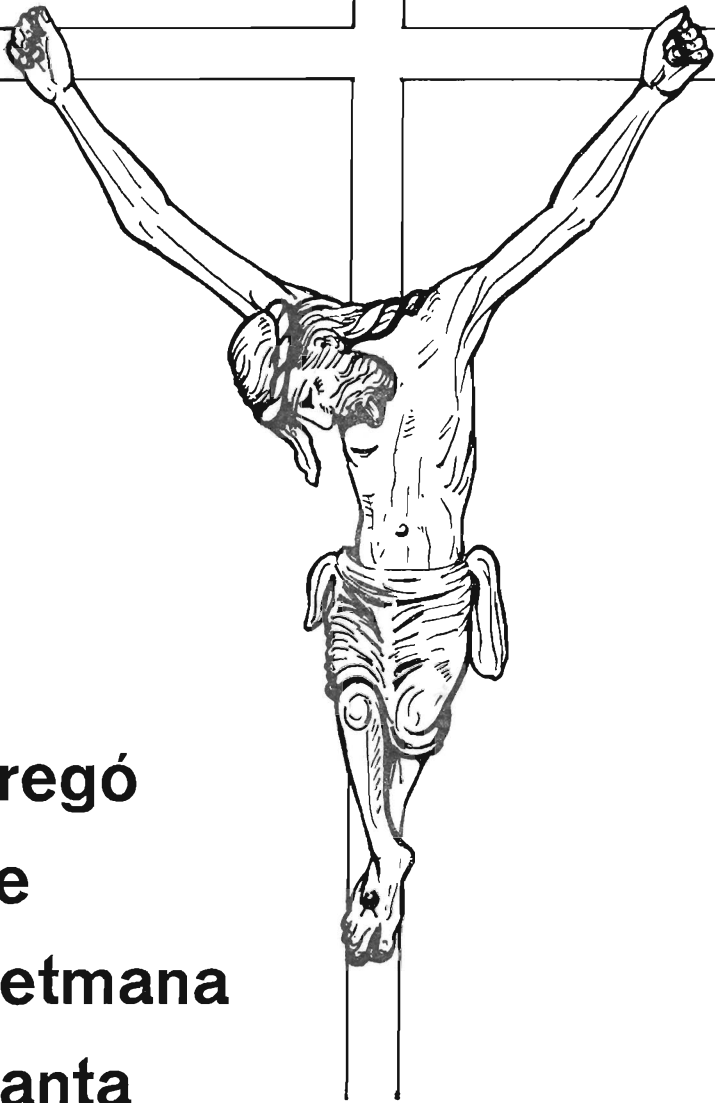

Jeroni Juan Tous

**Pregó
de
Setmana
Santa**

Felanitx, 1977

A la Combraria de St. Agustí;
Qui tant fan per fer lluir la set-
mana santa amb afeta
procuras

Pregó de Setmana Santa
de Felanitx

Patrocinat per la
"Caja de Ahorros y
Monte de Piedad de las Baleares

En

Jeroni Juan Tous

pronuncià aquest Pregó

en el Convent

de Sant Agustí

el divendres de Passió.

Felanitx, 1 d'abril de 1977.

Reverends Senyors,
Excel·lentíssim Senyor,
Penitents,
Penitents de la Confraria de Sant Agustí,
Amics Felanitxers,

Fe i Art:

Quan Mossèn Joan Sunyer, Rector del Convent de Sant Agustí, dins l'església del qual es fa cada any, amb tanta solemnitat, el Pregó o Crida de Setmana Santa, em convidà, en nom de la confraria, perquè fes la Crida o Pregó d'enguany, vaig romandre un poc confús i sense alè pensant que diria als felanitxers que ells no sabessin; perquè parlar a un públic tant preparat, com sou vosaltres, és una cosa molt difícil i exposada, perquè un Pregó o Crida és un anunci que solien fer els Saigs o Pregoners per cantar o alabar per les places i carrers d'un poble o d'una ciutat un esdeveniment notable o les bondats d'un producte nou o molt excel·lent que es volgués donar a conèixer. És una trompetada forta, per fer despertar l'atenció o curiositat de la gent. És presenta una novetat a aquell poble; que tothom se n'adoni que ha arribat una cosa nova, important, o un aconeixement memorable.

Què vos diré que ha arribat a Felanitx aquests dies? No vos puc anunciar l'arribada d'un producte nou, des-

conegut, més o manco important, sinó que vos anunciare, vos he de pregonar, més ben dit, un fet memorable que fa dos milers d'anys, lluny d'aquí, va succeir. Vos he d'anunciar una Setmana, però no una «Setmana» qualsevol sinó una especial, particular, «La Hebdomada Major», la «Setmana Major», com s'anomenaven aquests set dies antigament. ¿I què va succeir, direu vosaltres, aquests dies fa dos mil anys? Vos ho diré en paraules del nostre germà major, Mestre Ramon, Barba florida, balbotejant la nostra llengua, aquell mallorquí lullhià de la «Doctrina Pueril», quan diu:

*«Amb amor e ab plant te deuria esser recontada,
amable Fill, la passió de Nostro Senyor Jhesus Christ,
car aquella mort e passió fo la major contestació
d'amor e de dolor que ans fo ni pusca esser».*

Sí, aquella setmana de goig, angoixes i alegries; aquella setmana que comença el Diumenge del Ram, cantant tot el poble al Salvador, acompanyant-lo amb rams d'olivera o amb palmes tremoloses, cantant; «AHeluia, alleluia», o

*«Gloria, laus et honor tibi sit
Rex Christi Redentor».*

—«Glòria, lloança i honor siga per Tu, Rei, Crist i Redemptor;— per seguir després, aquells dies de penúria i oblit. I aquell poble que tant li cantava i beneïa, proclamant-lo com a Rei i Senyor, es tornà enemic mortal d'Ell i malgrat de Jesus ser tant maltractat fins a la mort, afrontosa de la creu, Ell ens deixà l'Amor infinit, i, com a deixa i penyora, volgué quedar per-

sempre entre nosaltres, oferint-nos el seu Cor i la seva Sang per confort nostre i a més ressuscitar, d'entre els morts, el dia de Pasqua, després d'haver rompudes les cadenes i obertes les portes que tancaren els nostres primers pares amb el pecat primigeni i ens féu recobrar l'herència perduda.

Però no ho faré amb una exposició amb textos sagrats o teològics d'aquesta Setmana Major; altres ja ho han fet i amb més condicions que jo, i, també, vos han descrit els costums i solemnitats que es feien en temps passats al vostre poble durant aquests sagrats dies. No. Vull que aquesta crida meva siga perquè m'acompanyeu per la vostra contrada i vegem tots plegats la vostra Fe i l'Art que durant tots aquests segles heu guardat com un tresor immarcescible!

* * *

No som felanitxer de naixença, però la paraula Felanitx, m'omple de gaubança el cor i el fa bategar amb un batec especial, perquè encara que no hagi nascut aquí hi ha un planter de felanitxers que porten sang meva i que voldria que en temps venidors fossin dignes fills d'aquest noble poble.

Som fill d'un poble, no molt llunyà, i que tots dos tenen moltes coses semblants. Vosaltres teniu un puig anomenat Sant Salvador, amb una bella església per parlau i trono d'una Mare amorosa que li conta totes les vostres angúnies i alegries; també a la meva vila tenim un puig amb el mateix nom on ens hi espera, també, una altra Mare Pietosa perquè hi anem a rebre el seu consol en les nostres penes i a dar-li les gràcies en les nostres

alegries. També tenim una Ermita, Betlem, on viuen ermitans, fills de Sant ~~Peu~~ i Sant Antoni, germans dels que cuiden el vostre santuari felanitxer. Tenim un castell, per defensa de la vila, com vosaltres el vostre de Santueri.

En acte de germanor, quan la «Caiguda de la Timba», aquell dia ple de tristor per a la vostra ciutat, aquell dia 31 de Març de 1844, on moriren prop de mig miler de felanitxers, uns dels primers que vingueren, per ajudar a la cura dels ferits, varen esser els tres metges del meu poble i quan s'establí l'ensenyança a les nines, i la cura dels malalts, com també de l'Hospital, a finals del segle passat, a la meva vila nadiva varen ser unes monges de la Caritat, de Felanitx, que ens feren aquest favor i es traslladaren a Artà.

* * *

Felanitx! Fe en la nit del temps, diria jo, mes afegiria: Fe i Art, perquè podem dir que la Fe i l'Art sempre han estat unides.

Tant dins la rodalia com dins la ciutat sempre ho heu demostrat. Ja, diguem, els primers felanitxers, per allà fa uns cin-mil anys, ja es cuidaren de deixar la seva empremta amb objectes i amb les coves per enterrar llurs morts; ja tenien Fe en la vida futura i Art per treballar i tallar, dins la pedra viva, per enterrar les benvolgudes despulles dels seus: les coves funeràries; o construir-nos aquests «clapers de gegants o de moros», com els anomena la gent: els talaiots; vertaderes construccions ciclòpies que es valia molta fe i art per encaixar, tant ben encaixades, les grosses pedres de que estan formats els

murs, i no s'ha d'anar molt enfora del nucli actual de població, basta arribar a la Mola d'En Claret o a So n'Oliver i trobareu, palpablement, el que dic.

Això passà dins els temps boirosos de la Prehistòria, mes, ja en temps més moderns, diguem dins la Història, hi trobam restes de dominació romana, bizantina i moruna... dels romans s'ha trobat àmfores, monedes d'or i argent i algú ha volgut suposar d'origen romà el mateix Castell de Santueri. I passen els Vàndals, d'aquests no ens queda més que destrucció, però sí, pareix, que queden restes dels seus seguidors: els bizantins, que segons el vostre historiador, Miquel Bordoy Oliver, s'han trobat, dins el vostre terme, monedes d'or bizantines.

A principis del Segle Xè, invadeixen l'Illa els àrabs i a pesar de posseir-la per espai de més de tres-cents anys pocs monuments resten d'eixa raça, sols trobam qualche topònim, com: Binifarda, Algorefa, o Bennàssar. De llurs edificis, ja fossin mesquites o temples d'oració o cases de rafals o alqueries, no ens queda res, mes que per la culpa del temps, per la vessània dels homes, ja que durant molts de temps, fins als nostres dies, podem dir, tot allò que feia olor de moro era... inexcusablement condemnat a destrucció.

* * *

I vénen temps moderns. Vé l'alliberació dels segles de la fosca i entram dins la llum. Entram dins l'època esplendorosa del canvi de Mallorca musulmana a la Mallorca cristiana i és ja quan Felanitx és desenvolupa i ja el trobam, format, com a nucli de població important,

amb la seva esglésiola, encastellada damunt un pujol, construïda dins un gòtic primitiu, i petita, que s'ha de convertir caminant els temps, en l'espaiosa i esvelta actual; projecte, probablement degut al geni de Sagrera, i, a més com ajuda, també es construeix aquesta dedicada al Bisbe d'Hipona, Sant Agustí, que aquesta nit ens encobeïx.

Teniu ja, a Felanitx, Universitat o Ajuntament, com deim avui, pròpia, que ja és preocupa dels afers i benestar dels habitants.

* * *

Donem, doncs, una mirada ràpida, ja que el temps passa i no vull ser pesat, a les obres d'Art i de Fe que posseïu; quan em referesc a les obres d'Art també hi queden incloses les de la Fe perquè, com he dit, unes van unides a les altres. Trobam, ja en el Segle XIV, una talla esplèndida com es la Verge Sagrari, més coneguda per la Mare de Déu dels Fadrins, probablement la titular de la primitiva esglésiola i en 1362 una escriptura notarial en que s'encarrega a mestre Ramon Gelabert, pintor, un retaule dedicat a Sant Esteve, i mestre Pere Marsol, imaire, havia de fer-ne un per «Mossèn Sant Antoni», dels dos sols ens queda la notícia. És per aquest temps quan es construeix una petita església al puig de Sant Salvador, dedicada a la «Passio Imaginis» o miracle del Sant Crist de Berilo —Beirut— fet molt famós i de gran ressonància dins l'edat mitjana, encara que també se suposa hi rebia culte una imatge de la Verge Maria. A una capella lateral de l'església actual es conserva el meravellós retaule, en pedra de Santanyí, que recolleix aques-

ta tradició, esculpit, probablement, per Mestre Joan Marsol, entre els anys 1448 - 1453. En quant a la devoció a Nostra Dona Santa Maria, que he esmenat, s'hi conserva una figura de pedra arenosa que bé podria ser d'aquell temps. La mateixa que presideix, desde el modern retaule d'alabastre, obra de Tomàs Vila, bé podria ser del mateix segle XV. (Recordem també, que al mateix Puig, hi teniu un dels monuments més importants de Mallorca, dedicat a la Realesa de Crist, pagat pel magnífic Mn. Mateu Alzamora, Canonge de la Seu i fill d'aquest poble).

També pertany a la mateixa època la magnífica Custòdia, gòtica, d'argent daurat, i més coses, que per no allargar massa no enumeram.

De les centúries següents, sí que en podríem anomenar moltes, però en fariem massa llargs i vos cansariem; així que sols aniré passant revista ràpidament i breu a les peces que sobresurten més, almenys pel meu gust. Però abans de passar envant recordem que d'aquí sortiren homes de relleu, alguns d'ells de renom internacional com és el gran Guillem Sagrera, arquitecte i escultor, un dels millors del seu temps; el trobam treballant a Perpinyà; a Girona, canviant la Seu d'aquella població de planta de tres naus amb una d'una sola, església la més espaiosa amb els seus prop de vint-i-tres metres d'amplària —la volta gòtica més ample que mai ha estat feta—. A l'illa féu, pareix, el projecte de la vostra parròquia, que serví de model a moltes altres. Féu obres a la Seu, anomenat Mestre major, on hi ha unes escultures al Portal del Mirador, vertaderes meravelles d'art; ens deixà l'edifici de la Llotja, on sols l'Àngel del Portal major basta per honorar al seu autor, i no sols ai-

xò, sino que per construir el Castell Nou de Nàpols, manat fer pel Rei Anfós V, d'Aragó, i Rei de Mallorca, volgué hi figuràs el pedreny mallorquí, de Cala Sa Nau, felanitxer, tallat per gent felanitxera i embarcat al felanitxer «Porto Colom». Teniu un Vilasclar, que si no hi hagués un Sagrera, ell sol bastaria per enaltir el vostre poble. El mestre Caldentey, el primer que introduí l'impremta a Mallorca, encara que no artista de pinzell o de la gubia, sí de l'Art d'imprimir. També teniu un gran pintor com és en Miquel Banús i Alou i darrerament un dels gravadors més grans del nostre temps, que encara que no sigui nadiu d'aquí, sí ho era son pare, notable escultor tallista, i tants i tants com en podríem anomenar, però deixem-ho estar i passem a les obres que es poden veure... Cosa certa és, que tocats de bon gust, quan heu hagut de mester una obra d'art heu acudit sempre al millor mestre i així teniu una Immaculada Concepció, quasi còpia exacta de la millor de Mallorca, com és la de la Seu; el portal major de la parròquia també está inspirat a damunt el portal del Cor de la mateixa Seu.

Teniu obres de Gregori Herrera, el que va fer la portalada de l'església de Sant Francesc de ciutat, com son: el Sant Antoni de Viana i el Beat Ramon Llull. Contau també amb obres de Jaume Blanquer, d'Antoni Barceló, de Jaume Ballester, Pere Mestre, de Pere Joan Barceló, etc., etc. dins els antics.

* * *

Permeteu-me dedicar una breu recordança a uns artanencs, que per espai de setanta anys, els Rectors Vives, regiren aquesta parròquia, i que volgueren contribuir

a enriquir-ne el tresor, deixant un bell record i de bon gust amb la custòdia actual, vertadera meravella d'orfebreria dins la seva època i amb una reforma feta al presbiteri l'ornamentaren amb uns bancs de pedra viva que avui podeu veure adossats a la façana de l'església d'aquest Convent de Sant Agustí.

Teniu unes talles de Crist Crucificat, dignes de les mans dels grans imaginaires mallorquins, com són: un Blasquer, un Janer, uns Homs o Oms, etc. que és dir tant com si fossin de Berruguete, Alonso Cano o un Salcillo, grans mestres peninsulars, de gran anomenada.

¿Què en direm de la façana de la vostra església major, la parròquia, única a Mallorca, dins el seu estil, amb la monumental i solemnia peanya de la majestuosa «escalera»? ¿O de les Creus de terme? Algunes d'elles, bé pogueren ser testimonis de les Germanies. ¿O bé d'uns segells i escuts familiars a qualche façana amb data de 1592? ¿I què en direm de qualche portal vertaderament d'un gust exquisit i façanes de pur estil que es veuen pels vostres carrers, com el nou-centista carrer Nou? També pels vostres carrers es poden contemplar els deliciosos baixos relleus de les Estacions del «Via Crucis», que si no són vertaderes obres d'art, sí són vertadera mostra de Fe i d'ingènua i forta devoció.

Tant a l'església parroquial com dins aquesta de Sant Agustí, a més de les meravelles d'art que contenen, i no enumeram, hi hem d'afegir els dos monumentals orgues que les guarneixen.

¿Què en direm, també, d'unes llavorettes, caigudes a bona terra, com diu el Diví Sembrador, sembrades dins

el vostre poble, i que avui són uns arbres esponerosos? ¿Arbres frondosos i que tant de fruit han donat, no sols aquí, Felanitx, sinó a Mallorca i fora Mallorca? Me referesc a les tres Ordes femenines, com son: Les monges de la Caritat, les Trinitàries i les Teatines, mes conegudes com «de la Providència», i també a la masculina, antigament coneguda per «Alfonsins» o «**Ligorins**» i actualment per Teatins. També els seus temples son dignes de tenir-se en compte.

* * *

¿I si passam al segle actual què en direm? D'obres dels grans mestres també en gaudiu. Teniu obres de Pere Càffaro, de Guillem Galmés, dels Torres, de Gabriel Moragues, de **Marc Llinàs**, etc., etc., i, a més, a les **processons** de la vostra «Setmana Santa», surten uns «Passos», deguts al **cisell** d'un fill vostre, **Mestre** de futurs mestres i que tant treballa per un futur lluminós dins l'Art, em referesc a **Jaume Mir**, Director de l'Escola d'Arts i Oficis, de Ciutat.

I per acabar, deixau-me dir dues paraules referent a les vostres Processons modèliques, i, sobretot, a la del **Diumenge** de Pasqua, la de l'**Encontrada**, amb aquell Pas-doble, tant vostre i tant **gojós**, conegut **pel** «Pas-doble de sa Freixura», en que **s'acompanya** a Crist Resuscitat, **des** d'aquesta església a la parroquial i en trobar-se a **Sa Font**, amb la seva Mare, que plena d'alegria i **gojosa**, pega els **tres** «**botets**», admiració de grans i **petits**.

I finalment, com a cloenda, deixau-m'ho fer amb uns versos, d'un gran poeta i amic, que m'ha precedit,

anys enrera, aquí. Es tracta del Mestre en Gai Saber, Guillem Colom, diuen:

*«L'Anyell de Déu baixa del cel
per pagar el deute a tots els cors:
juntem als precés els nostres plors
per obtenir perdó fidel.*

*Perquè quan vingui, el segon pic,
omplint el món d'ansia i terrors,
no pels delictes ens castic,
ans bé ens aculli pietós.*

*Glòria, poder, lloança, honors
a Déu el Pare i al Fill seu,
que amb l'Esperit sou un sol Déu,
per tots els segles venidors!*

